

A vargyas-völgyi barlangok.

A Vargyas — az Olt mellékvize — Udvarhely-megye délkeleti részén észak-dél irányban folyik és Homoródalmás községtől keletre (8 km) átvágja a Hargita vonulat délnyugati részén lévő — krétakori lágy homokkövek közé ékelődött — kemény jura-mészköszirtet s megteremti a vargyas-völgyi barlangrendszerét.

Ebből a barlangcsoportból szinte csak az u. n. homoródalmási nagy barlanggal, vagy ahogy utóbb nevezték *Orbán Balázs barlanggal* foglalkoztak a szakemberek és természetjárók. Mi ez alkalommal a többi barlang felkutatására és leírására kaptunk megbízatást az Erdélyi Múzeum Egyesület részéről.¹ Munkánkban szíves útbaigazításokat kaptunk dr. Balogh Ernő és Bányai János tanár uraktól, ezenkívül igyekeztünk felhasználni e vidék szakirodalmát.² Ez azonban többnyire kimerül az *Orbán Balázs barlang* tárgyalásával; kivételt képez a Pódek Ferenc tanulmánya, melyben 20 barlangot ismertet. Ezek alapján munkánkban a következő cétkitűzést tartottuk szem előtt: a barlang felkutatása, hely- és iránymeghatározása, felmérése, leírása, megszámozása,³ őslénytani és emberi leletek gyűjtése, geológiai, ásványtani, hidrográfiai stb. észrevételek.

A Vargyas-völgyének déli részéről indultunk el, ahol már eltűnnek a hatalmas sziklafalak. A völgy jobb oldala szép lankás mező, bal oldala erdős és meredekebb hegyoldal. A barlangok felkeresését és megszámozását a patak bal oldalán kezdtük el és felfelé haladva kb. 3 km távolságig vizsgáltuk át a patakmenti területet egészen addig, ahol a völgy ismét kiszélesedik és barlangképzésre már nem alkalmas a terület. A megszámozással a patak jobb oldalán tértünk vissza. Összesen 40 barlangot találtunk, kutattunk fel és számoztunk meg. Azonban ezek mellett igen sok 5 m-nél kisebb vagy betemetett barlangot is találtunk.

¹ 1937 és 1938 nyarán végeztük ezt a munkát, azonban a kényyszerítő körülmények miatt nem lehetett folytatni.

² Strömpl Gábor: *A Vargyas szurdoka*. Földrajzi Közl. XI (1912), 8. — Strömpl Gábor: *A homoródalmási barlangrendszer és kialakulása*. Barlangkutató. I (1913), 3. — Pódek Ferenc: *Előzetes jelentés a homoródalmási barlangokban végzett kutatásaimról*. Barlangkutató. II (1914), 4. — Pódek Ferenc: *Das Homorod-Almáser Höhlengebiet*. Verh. u. Mitteil. d. Siebenbürgischen Vereins f. Naturw. XL Nagysz. ben, 1910. (104). — Fekete István: *Az almási barlang térképe, felmérése*. 1836. Udvarhelyi Ref. Koll. könyvtárában.

³ A számokat a barlang bejáratának feltűnő helyén a síma sziklafalra festettük vörös clajfestéssel kb. 20 cm nagyságban.

ezeket nem számoztuk meg és nem jegyeztük fel. Egészen bizonyos, hogy ezeken kívül még számos, eddig fel nem kutatott barlang rejtőzik, különösen a völgy jobb oldalának felső sziklacsoportjai között, melyeknek szűk bejárata néha még egy pár lépésnyire sem látható e járattan, vad vidék dús növényzete között. Az itt lévő falusi emberek sem tudtak felvilágosítással szolgálni, kivéve a legismertebb barlangokat. Nem szívesen járják ezt a „rusnya“, sziklás helyet, ahol csak a madár, a szellemek, meg a „terpék“ járnak.

A későbbi kiszállásunk alkalmával felfedezett barlangokat a megfelelő számozástól eltérőleg abc-jelzéssel láttuk el, hogy a megkezdett sorszám rendjét ne zavarjuk meg.

I. Baloldali barlangok.

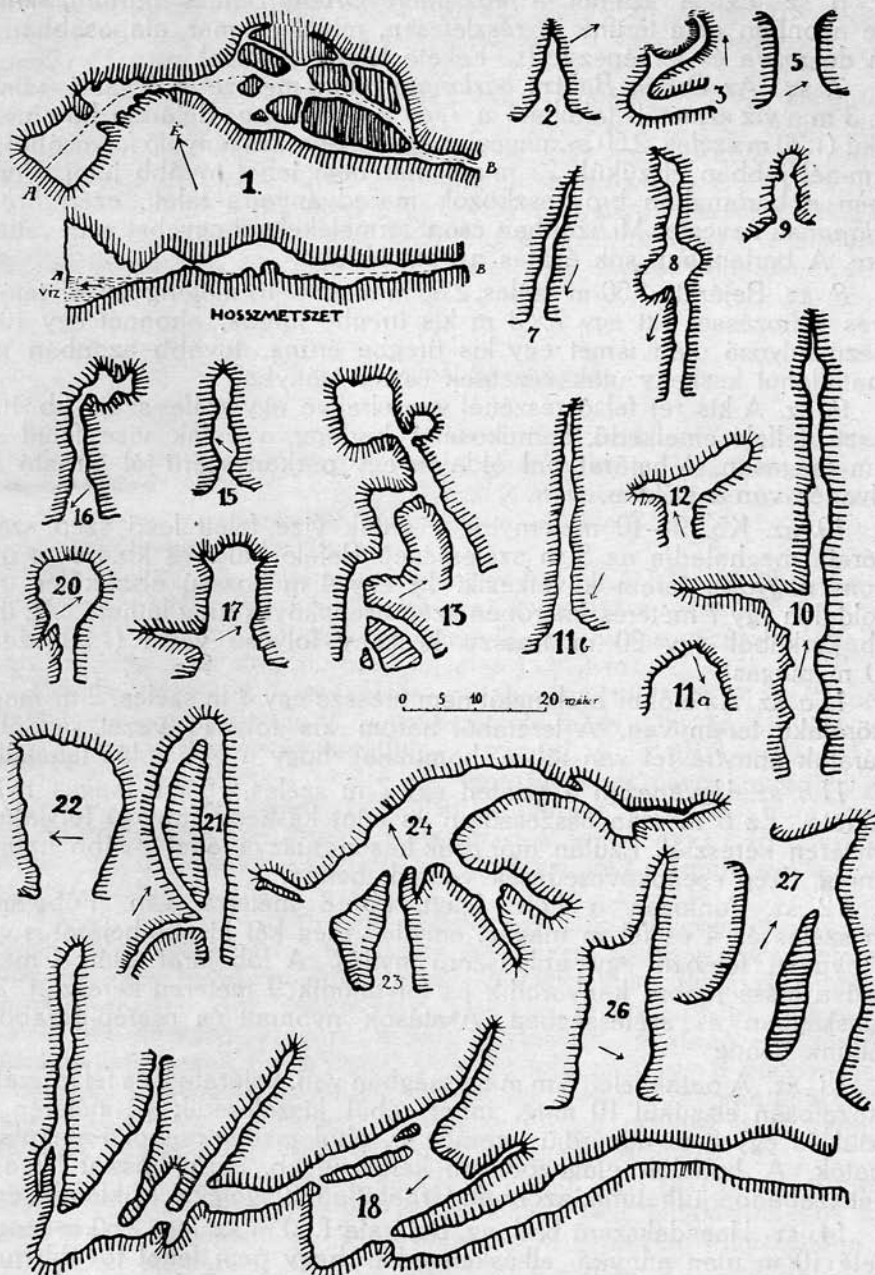
1. számú barlang. Közel a patakhoz az ú. n. alsó vízkeletől kb. 10 méterre található. Kis bejárata 110 cm magas, 80 cm széles, rajta keresztül erős hideg levegő áramlik ki. A barlang 6 méterig egyenletes folyosó, innen jobbra kanyarodva zezzugos utakon keresztül érhetünk el egy 5×7 méteres terembe, amelynek közepén két nagy sziklatömb áll. Ezután egy 7 méteres folyosóban annyira elszűkül az út, hogy alig lehet átmászni a veszedelmesen mozgó sziklák között. Itt erős vízcsobogásra lettünk figyelmesek. A víz egy nagyobb terembe több irányból összefolyó bűvópatak, mely egy függőleges kb. 5 m magas sziklafal alatt tűnik el nyugati irányba folyva, s elzárja a barlangba való továbbhaladás útját. Érdekes, hogy itt a víz folyásának iránya éppen ellenkező a kint folyó Vargyas-patak folyás-irányával. Az egész barlang alját különböző mélységű víz lepi el. Általában 50–60 cm-es vízben jártunk, de mértünk 2 m mélységet is. A barlangban vastag, sűrű iszap található; a falakon a magasabb vízállás jele látszik. Sem az iszapban, sem a barlang vizében nem sikerült semmiféle élőlényt találnunk. A barlangban a levegő hőmérséklete 12° C, a vízé 6.5° C volt. (1937, VII. 27).

2. sz. Közvetlenül a vízkeletnél egy repedés mellett van, akár csak a 3. számú Bejáratát meglehetősen eltorlaszolja egy nem régen leszakadt hatalmas vöröses színű titon-mész-kötömb. A barlang mindössze 8 és fél méter hosszú, felfelé emelkedő, baloldalán gyenge cseppkovesedések láthatók.

3. sz. Az előbbi alatt kb. 5 méterre van. Belé egy keskeny nyíláson lehet leereszkedni, egy 3 m magas, 4 és fél m hosszú folyosóba, innen északkelet felé fordul, de 5 méter után annyira elszűkül, hogy csak egy keskeny nyíláson keresztül látható a bűvópatak vízének csillogása.

4. sz. A Kőcsúrtól lefelé haladva található egy 5 méteres hosszúságú repedésszerű kis barlang, érdekes kavernás bemélyedésekkel. A bejáratnál 1½ m széles, 2 m magas, befelé egyre emelkedik és elszűkül.

5. sz. Sziklakapu vagy gádor. A patak mellett egy kiugró magasságon, kb. 10 méterre a patak vizétől van az ú. n. Kőcsúr, mely nem egyéb, mint egy szép köríves sziklakapu. Ez egy régi bűvópatak egyik fennmaradt útja lehetett ezen a szinten. Méretei: hossza 8 m, szélessége 6.60 m.

I. tábla. A vargyas-völgyi barlangok.

6. sz. Ezt a számot a közismert *Orbán Balázs barlang* kapta. Erre azonban nem térünk ki részletesen, mivel ez már alaposabban fel van dolgozva és térképezve (L. Fekete István térképe).

7. sz. Az *Orbán Balázs barlangtól* nem messze a legalsó szinten (kb. 3 m a víz színétől) található a 7. és a 8. barlang. Bejárata háromszög alakú (1.20 m széles, 2.50 m magas), s egy folyton keskenyülő folyosóból áll. 17 m-nél jobban elszűkül, 23 m-nél már nem lehet tovább jutni. Podek ebben a barlangban bronzeszközök maradványaira talált, ezért *bronz-barlangnak* nevezte. Mi azonban csont törmelékeknél egyebet nem vettünk észre. A barlangban sok ásatás nyoma látható.

8. sz. Bejárata 1.50 m széles, 2.50 m magas. 18 méterig így folytatódik kevés változással, itt egy 7×3 m kis üregbe jutunk, ahonnan egy 10 m hosszú folyosó után ismét egy kis üregbe érünk, tovább azonban már járhatatlanul keskeny utak vezetnek északi irányba.

9. sz. A kis rét felső részénél van elrejtve egy széles szájú, kb. 10 m hosszú, felfelé emelkedő, homokosaljú barlang, a patak vize felett kb. 10 m magasan. A bejárat bal oldalán egy párkányszerű jól járható bemélyedés van a sziklán.

10. sz. Kb. 9–10 méternyire a patak vize felett levő szép széles bejárata meghaladja az 5 m szélességet. Befelé haladva kb. 20 m után három nagyobb terem következik. Itt egy 4 m hosszú elszűkülés után baloldalon egy 7 méteres kiterőben szép cseppköves üreg látható. Az üreg jobb sarkából egy 20 m hosszú keskeny folyosó vezet (1.50 széles, 1.20 m magas).

11 a. sz. Az előbbi barlangtól nem messze egy 8 m széles, 2 m magas félkör alakú terem van. A teremből három kis folyosó vezet, azonban bejáratuk annyira fel van töltve homokkal, hogy a behatolás lehetetlen.

11 b. sz. Ugyanezen a szinten egy 7 m széles, 75 cm magas nyílás található. Ez 5 m után összeszűkül és mint keskeny folyosó folytatódik 9 méteren keresztül. Ezután már csak hasoncsúszva lehet tovább haladni 18 m-ig. Szép cseppkövesedések vannak benne.

12. sz. Pontosan a 11 a. felett, kb. 8 méterre van. Főbejárata 3 m széles és 4 és fél m magas, emellett még két kisebb bejárat is van, s a nyugati felében egy ablakszerű nyílás. A főbejárat után 4 métert haladva kissé jobbra kanyarodik és folytatódik 9 méteren keresztül. 2 m magasságban és szélességben. Ásatások nyomait és cserép-darabokat találtunk benne.

13. sz. A patak felett 8 m magasságban van, bejárata 3 és fél m széles. Fokozatosan elszűkül 10 m-ig, innét újból kiszélesedik 12 méteren keresztül és egy 8 m átmérőjű terembe ér, ahol gazdag cseppkő-alakulatok láthatók. A balfelöli elágazódáson keresztül kb. 25 m hosszú folyosón ismét szabadba juthatunk, azonban járhatatlan, függőleges sziklafalra ér ki.

14. sz. Hasadékszerű barlang. Bejárata 1.50 m széles, 2.50 m magas. Befelé 10 m után annyira elkeskenyedik, hogy nem lehet tovább jutni.

14 a. sz. Bejárata 8 m széles, 2.50 m magas. Befelé mind a szélessége, mind a magassága szűkül, majd balra felkanyarodik egy 7 m hosszú folyosóba, amely igen meredek, friss omlástörmelékkel van

feltöltve. Kívül a barlang fölött látható egy 4 m átmérőjű, kör alakú beszakadás, ami valószínűleg összeköttetésben van a barlanggal. Ez a Vargyas völgyének legfelső barlangja.

14b. sz. A Vargyas mellékvölgyének baloldalán van egy kis barlang. Szája háromszög alakú; alapja 2,20 m, magassága 2 m. Befelé menedékesen lejt és egy kissé kiszélesedik, majd egy szűk, járhatatlan nyíláson folytatódik tovább. Az egész alig haladja meg az 5 m-t.

14c. sz. Ugyancsak ebben a kis völgyben, nem messze az előbbtől, található. Bejárata 4 m széles, 3 m magas; 7 m után egyre alacsonyabb lesz (50 cm) és két kisebb ágba folytatódik, azonban mindkettő hamar járhatatlanul elkeskenyedik.

II. Jobboldali barlangok.

14d. sz. Nyílása nagy sziklafal tövében, sok törmelék közt van. Bejárata 1 m széles, 1,70 m magas, befelé haladva kiszélesedik, az alja lejtősen halad egész 15 m-ig, ahol egy 2 méteres szikla-lépcső választja el a következő belső résztől. Magassága eléri a 8 m-t. A barlang falát hosszú repedések barázdálják át.

15. sz. Egy kis katlanszerű bemélyedés felső felében, kb. 30 m-re a patak felszínétől található. Mindössze 6 és fél m hosszú, a vége felé járhatatlanul elszűkül. A barlang tetejéről egy nyílás vezet a fölötte levő, szinte ugyanakkora üregbe, mint az alsó (5 × 2 m).

16. sz. Bejárata 4 m széles, magassága alig éri el az 1 métert. Befelé fokozatosan szűkül 7 m hosszúságig, ahol 2 m széles lesz, majd 12 m után egy hosszúságú terembe ér, honnan a továbbhaladás el van torlaszolva. Innen látható befelé egy igen alacsony cseppköves kis üreg.

17. sz. A 16-os felett található; hatalmas nyílása 11 m széles, 5–6 m magas köríves alakú. A bejáratától balra egy 7 m hosszú és 1 méter széles síkator van sok növekvőben lévő cseppkővel és puha, fehér mészburkolattal.

18. sz. A felső vízkelettől nyugatra egy szikla tövében eldugva található 4 méter magas és 1 m széles félköríves nyílása. Szép teremmel kezdődik, mely kissé elszűkülve folytatódik 55 méteren keresztül ebben az irányban, amikor egy újabb nagy terembe ér (25 × 12 m). Innen több hosszú, de keskeny elágazásban folytatódik, gyakran egészen szűk átjárókon lehet csak továbbjutni. A vége felé még egy 9 méteres terem következik. A barlang majdnem teljesen ép, ásatások nyoma nem látható benne, cseppkövei nincsenek letördelve. Állati csontok nagy számmal találhatóak benne, különösen az *Ursus spelaeus* csontjai.

19. sz. A felső vízkelet felett található egy kb. 30 m átmérőjű bemélyedés, közepén hatalmas kőtömbökkel, déli oldalán magas kőfal határolja repedésekkel és két barlangszerű üreggel. Mindkettőbe kb. 6 m-ig lehet behatolni, annyira alacsonnyá válik, s a továbbjutást az alacsonyan lévő cseppkövek is elzárják. Az alját sárgás homokos föld borítja, melyen cseppkövek állanak. Valószínűleg beszakadt barlang helye az egész mélyedés.

20. sz. A vízkelet mellett mintegy 15 m távolságra, kb. 17 m magasan a víz felett van egy szűk és alacsony nyílás, mely 6 m hosszú folyosó után egy 7–8 m átmérőjű, 75 cm magas üregbe vezet. Kezdeténél egy 3 m-es kiterőben szép cseppkövek vannak.

21. sz. A bejárat szélessége és magassága 1.60 m. Vízfeletti magassága kb. 10 m. Két méter után elágazik; egyik 20 m hosszú, egyenes irányú folyosó (átlag 1 m magas, 1.50 m széles). A másik ág gyenge kanyarodással jut vissza az előbbibe, innét a továbbhaladás lehetetlen, bár a barlang még elkeskenyülve tovább folytatódik ebben az irányban. A barlangnak még egy kisebb bejárata is van, amely mindjárt a bejáratától 4 m távolságra belekanyarodik a főágba.

22. sz. Az előbbitől kissé keletre 8 méter széles, 1 m magas bejáratú barlang. Az egész barlang hossza 25 méter, szélessége fokozatosan növekszik, közepétáján eléri a 15 métert. A vége annyira fel van töltve homokkal és törmelékkel, hogy nem lehet benne tovább haladni.

23. sz. A bejárat majdnem szabályos kör alakú, magassága 5 m, szélessége 6 m. Öt méternél a folyosó szélessége 1 és fél méter, magassága fél méter, ezután befelé fokozatosan szélesedik és magasodik 15 m hosszúságig, ahol a barlangnak keskeny összeköttetése van a 24-es számúval.

24. sz. Bejárat szélessége 5, magassága 3 és fél méter. A bejárat felett hatalmas külön álló kapu-ív áll. A barlang eleje nagyon lejtős (14 fok), 14 méternél egy 1 méteres lépcső van, ezután tágas terem szélesedik, ahol 17 méteren keresztül homoklejtő következik. Magassága eléri a 7–8 métert. A szélessége terem szerint váltakozik. A jobboldalon több elágazás van, egyik szélessége 2 méter, hosszúsága 7 méter, magassága 5–8 méter. Innen több irányba elkeskenyülő repedésszerű emelkedés található. Balra egy feljáró vezet, melynek bejárata 60 cm. magas, 2 méter széles, majd kiszélesedik. Magassága helyenként 15 métert is elér. Alja befelé menőleg emelkedik és kb. csak 10 métert lehet előrehaladni tovább az 1–2 méter széles folyosón, amikor egy nagy beomlás zárja el az utat. Egy jobbra vezető kis folyosó nagy kötőmbbel van elzárva.

25. sz. Az előbbi barlanggal egy szinten szájadzik 4 méteres széles háromszög alakú nyílással. A bejárat után 75 cm magas, először összeszűkül, majd kitér, s mindössze 12 méter hosszú. Szép fehér cseppkövek gyakoriak.

26. sz. Bejárata hatalmas nagy boltíves, 6 méter széles és magas. 7 méternél eléri a 8–9 m magasságot, majd újból összeszűkül, 10 méternél 4 méter széles és 3 m magas. Ezután egy hosszúkás terem következik. A második kapu után egy újabb üreg következik; ennek hosszúsága 6, szélessége 4 és fél méter. Ebből vezet egy 12 méteres folyosó, mely mind magasságban, mind szélességben állandóan szűkül. A barlangban sok csont és edénytöredék van; sok ásás, turkálás nyoma is látható.

27. sz. Sziklakapu (gádor). Az Orbán Balázs barlanggal ferdén szemben a Csala-tornya közelében található az ú. n. Tatárlík vagy Lócsűr. Tulajdonképpen alagútszerű két folyosóból álló sziklakapu,

vagyis gádor, melynek három nyílása van. Hossza 20, szélessége 5 és fél, magassága 9 méter.

Vele szinte párhuzamosan halad a másik kisebb alagút, szélessége 1'50 m, majd a két alagút egyesülése után egy közös nagy nyílással nyílnak a szabadba, a patak színétől kb. 18 m magasan, az *Ugron-lik* fölött Falaik símára vannak mosva.

27a. sz. Egyszerű kis barlang. Az egész egy keskeny, 10 m hosszú, egyenes irányú folyosó. 8 m-nél 60 cm-re szűkül, különben 1'40 cm körüli a szélessége.

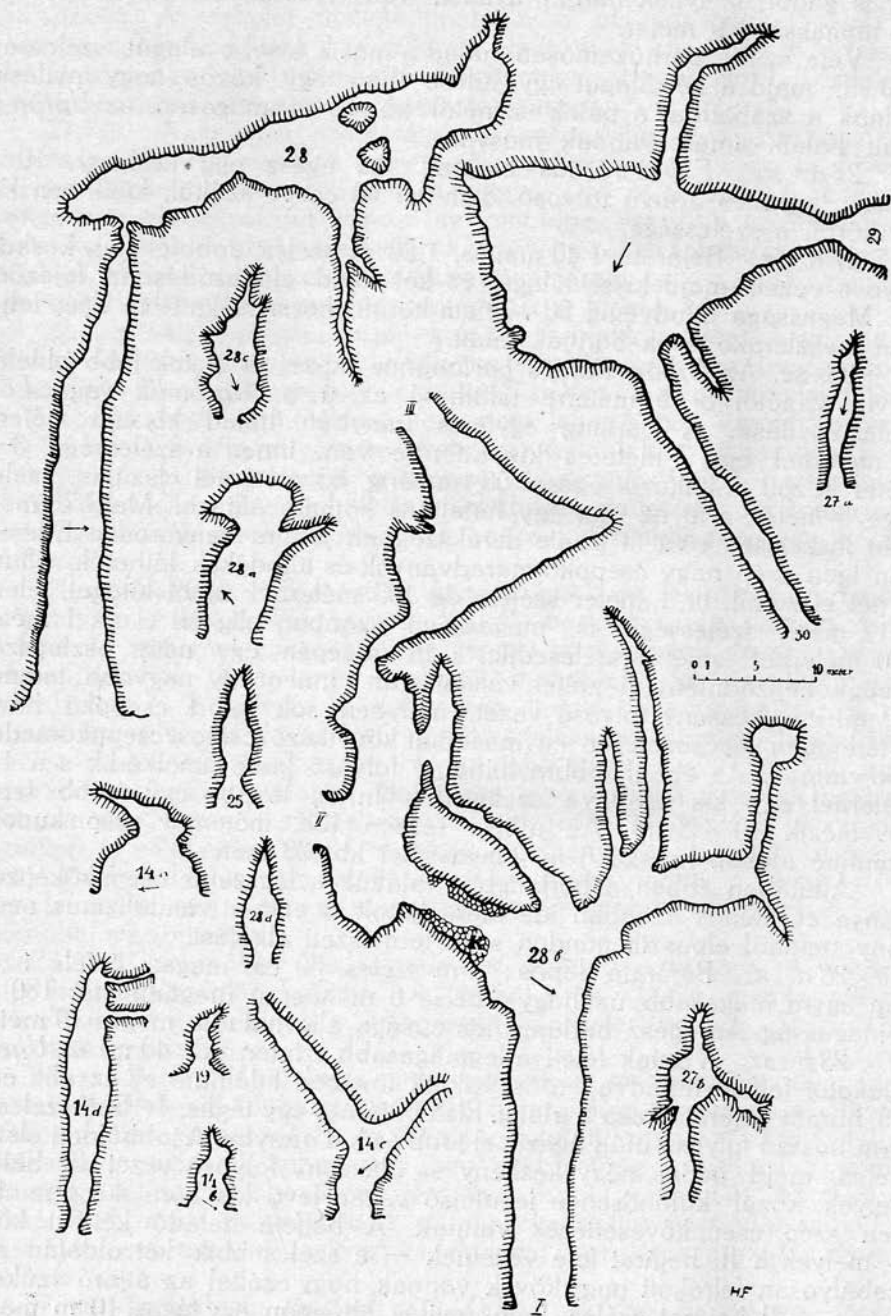
27b. sz. Bejárata 1'40 magas, 1'20 m széles. Jobb felé egy keskeny folyosó vezet, majd kissé kitér és két rövid elágazásban fejeződik be. Magassága mindvégig 50—70 cm körüli, hosszúsága 19 m. Szép fehér, laza mészlerakódások borítják falait.

28. sz. Az *Orbán Balázs barlanghoz* közel a patak jobb oldalán, a víz színétől 5—6 méterre található az ú. n. *Ugron-lik* vagy *Lólik* széles nyílása. A barlang egyenes irányban halad kb. 60 méterig. 45 méternél egy 7 méteres kis kitérője van, innen a szélessége 3—4 méter között váltakozik egész 60 méterig. 65 méternél elszűkül, szélessége 3 méter, s itt az utat egy hatalmas kőtömb állja el. Majd 75 méter után kiszélesedik és itt szinte derékszögben jobbra kanyarodik. E teremben igen szép nagy cseppkő-maradványok és töredékek láthatók. 83 méternél elszűkül, itt 1 méter széles, de 105 méternél újból kitér, elérve a 12 méter szélességet is, magassága azonban alig éri el az 1 métert. 110 méternél ismét kiszélesedik, s itt közepén egy nagy oszlopszerű cseppkőképződmény (1 méter vastag) van. Innen egy nagyobb terembe (20 m) egy keskeny folyosó vezet, melyben sok letört cseppkő hever. E teremben lépcsőzetesen egymás alatt következő csinos cseppkőmedencék vannak. Az ebből jobbra kiinduló folyosó kissé emelkedik s a 117. méternél egy kis szobává szélesedik. Innen tovább egy újabb terem következik (10 × 8 m). Az utolsó részen 138. méternél szép kupolás terem alakul, hossza 6 m, magassága kb. 20 méter.

Általában ebben a barlangban találtuk a legszebb cseppkőképződményeket, sajnos azonban ide már eljutott az emberi vandalizmus, amely könyörtelenül elpusztít minden szép természeti alkotást.

28a. sz. Bejárata lapos; 4 m széles, 60 cm magas, befelé azonban egyre magasabb, úgyhogy a belső 6 m hosszú üregben már 180 cm a magasság. Az egész barlang hosszúsága alig haladja meg a 10 métert.

28b. sz. A patak felett a legmagasabb szinten (kb. 40 m) az *Ugronnyakától* felfelé haladva, erdős sziklák tövében található ez az alig érintett, három bejáratú szép barlang. Első bejárata egy tágas, 4—5 m széles és 27 m hosszú folyosó után ágazik el jobb és bal irányba. A jobboldali eleinte széles, majd pedig négy keskeny és alacsony folyosó vezet ki belőle, melyek közül különösen a legutolsó végén levő kis kör alakú teremben igen szép cseppkővesedések vannak. A balfelé haladó két út közül — melyek a II. bejárat felé vezetnek — a szélesebbik két oldalán elég szabályosan felrakott nagy kövek vannak, hogy ezáltal az átjáró szűkebb legyen. A II. bejárat széles, lapos nyílás, ahonnan egy tágas, 10 m magas terembe érünk, Balfelé keskeny átjárón és egy nagy háromszög alakú

II. tábla. A vargyas-völgyi barlangok.

termen keresztül juthatunk a III. bejárathoz. Az egész barlangban sok csontot, edény-töredéket, cseppkövesedést és kevés ásatás nyomát láttuk.

28 c. sz. Ettől nem messze van egy kis barlang; bejárata mindössze 75 cm széles és 50 cm magas, az egész hosszúsága alig haladja meg a 7 métert; tovább járhatatlanul összeszűkül.

29. és 30. sz. Tulajdonképpen egy barlang két bejáratával. Mindkét bejárat a patak vize felett kb. 30 méternyire van. A 29. sz. bejárat 6 m széles, 2 és fél méter magas. Az ötödik méternél egy háromszög alakú egy méteres nyíláson lehet tovább jutni egy tágabb terembe, mely 5—6 m széles és 30 m hosszú. 10 m-ig szélesedik, majd nagyon alacsony lesz. A főteremből három mellékág vezet ki. A jobboldalon csak egy folyosó található, mely 18 m után elszűkül, a baloldalon két folyosó van, egy rövid 8 m-es és egy 30 m hosszú, mely a szabadba ér. Ezt a nyílást a 30-as számmal jelöltük meg. A barlangban sok ásatás és cseréptöredék található. Állítólag itt ásattak a szászok is az idevaló emberekkel és sok csontot, meg „valami fekete gyújtó-követ” találtak; ez olyan nagy örömet szerzett nekik, hogy a fizetés kétszeresét ígérték az embereknek, ha még egyszer sikerül ilyet találniok.

*

Az eddigi tanulmányozók szerint a barlangok általában két szinten fordulnak elő; egy alsó kb. 5—6 m-re a patak felett és egy magasabb 20 m-es szinten (Orbán Balázs-barlang). Mi azonban ennél jóval magasabban, 40 m körül is találtunk barlangokat. (28 b, 18. sz.) A legtöbbet a középső szakaszon, a legkevesebbet a legfelsőn találtuk.

Az említett barlangokban általában a cseppkő-képződmény kevés. A legtöbb az *Ugron-lik*-ban volt, más helyen inkább csak szegényes cseppköves burkolatok vannak. Gyakran tiszta fehér krétaszerű, vagy egészen friss, puha, habos felületű mészlérakódások vannak a falakon, melyek valószínűleg megfelelnek a Podektől említett „montmilch”-nek, s több mint bizonyos, hogy valójában a Dr. Balogh Ernőtől felfedezett *protokalcit*, illetőleg ennek elváltozott tömege.

Apróbb kőületeken kívül egy igen szép koralliumot is találtunk az alsó vízkeletnél.

Óslénytani leletek igen gyakran fordultak elő, sajnos azonban nagyon össze vannak tördelve, valószínűleg az utólagosan beáramlott patak vize bolygatta fel ezeket. A legépebb csontokat a legfelső szinten levő barlangokban gyűjtöttük. (Különösen a 18. sz. és a 28 b. sz.) A legtöbb csontlelet barlangi medve maradványa: fogak, állkapocs, csigolyák, láb-szárcsontok, stb., azonban a kisebb csontok szakszerű átvizsgálása sok érdekes adatot szolgáltathatna még, annál is inkább, mert találtak itt már hiéna, mormota, stb. csontokat is.

A barlangokban a jelek szerint általában igen sokat ástak, turkáltak, azonban alaposabb szakszerű tudás nélkül. Mindenütt főleg az ú. n. kincskeresők ástak, akik a falusiak elbeszélései szerint valamikor eredményesen kutattak különösen az alsó vízkeletnél (a 2. és 3. sz. barlangoknál), ahol egy földalatti tó volt — azóta beomlott —, amelyből „szép

sárga aranyat" mostak ki. Komolyabb ásatásokat csak a százok végeztek az utóbbi időkben, főleg a 29. és 30. sz. barlangokban.

Gyakoriak a töredezett edénymaradványok. Ez arra mutat, hogy igen sok barlang szolgált emberi hajlékul. Különösen agyagedény-töredékek vannak; fémtárgyak maradványai ritkábban fordultak elő.

Sok helyen a barlang annyira fel van töltve friss omlással, hogy az a továbbhaladást teljesen elzárja; e töltések mögött valószínűleg érintetlen barlangrészek vannak. A barlangi talaj is gyakran tekintélyes vastagsággal borítja a barlangok alját; ennek metszetében szépen látszanak a különböző művelődési rétegek: sötét szén- és hamu-csíkok a világos homokos törmelék között.

A Vargyas-patak vízrajza, áttörése, a bűvő patak földalatti útja, vízkelet és víznyelő meghatározása mind érdekes feldolgozásra váró feladatok volnának. E jelentésszerű vázlat csak tájékoztatást akar nyújtani a vargyasvölgyi barlangokról, fel akarja hívni a szakemberek figyelmét erre a vidékre, amely közismert természeti szépségei mellett sok feltáratlan tudományos értéket is rejtget.

Haáz Ferenc

Jodál Károly